

Kommittédirektiv

Ytterligare förenklingar för legala vapenägare

Beslut vid regeringssammanträde den 3 september 2026.

Sammanfattning

En särskild utredare ska se över vissa frågor i vapenlagstiftningen. Syftet är att ytterligare förenkla regelverket om skjutvapen för legala vapeninnehavare samtidigt som förekomsten av illegala vapen och kriminellas skjutvapenanvändning fortsatt motverkas.

Utredaren ska bland annat

- ta ställning till frågan om en förenklad reglering för vissa jägare som saknar svensk jägarexamen,
- ta ställning till hur processen vid vapenbyte kan förenklas,
- lämna förslag på en ytterligare uppdelning av vapenlagens straffrättsliga bestämmelser, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Uppdraget om en förenklad reglering för vissa jägare som saknar svensk jägarexamen ska redovisas senast den 8 februari 2027. Uppdraget i övrigt ska redovisas senast den 7 mars 2028.

Uppdraget att ytterligare förenkla för legala vapenägare

I syfte att skapa ett tydligare, mer förutsägbart och förenklat regelverk för den legala skjutvapenanvändningen beslutade regeringen den 17 februari

2026 propositionen En ny vapenlag (prop. 2025/26:141). Förslagen har antagits av riksdagen och trädde i kraft den 1 juni 2026.

Med den nya lagen förtydligas och förbättras regelverket i sin helhet. Lagen innebär väsentliga lättnader för legala vapenägare samtidigt som förekomsten av illegala vapen och den brottsliga användningen av vapen motverkas. Det blir enklare att kunna förvara vapen på annan plats än i innehavarens bostad och byten av vissa ofarliga vapendelar kan göras utan att vapenägaren behöver söka nytt tillstånd för skjutvapen. Vidare förtydligas kraven för innehav av helautomatiska vapen och enhandsvapen och kravet för enhandsvapen ändras från synnerliga till särskilda skäl. Dessutom slopas kravet på att söka tillstånd vart femte år för vissa vapen och ersätts med ett mindre administrativt betungande förfarande. Därtill införs ett förenklat införseliförfarande enligt det europeiska skjutvapenpasset för både jägare och sportskyttar. Det görs också en tydligare uppdelning mellan brott som typiskt sett begås av illegala vapeninnehavare och andra typer av överträdelser av vapenlagen. Ytterligare en nyhet som kommer att innebära en avsevärd förbättring i jägarnas vardag är nyheten i den vapenförordning som trädde i kraft samtidigt som den nya lagen och som handlar om att utöka den s.k. vapengarderoben.

Även om det nya regelverket kommer att underlätta stort för landets legala vapenägare, finns det fortfarande flera viktiga frågor på vapenområdet som behöver belysas ytterligare.

En utgångspunkt för uppdraget är att lämnade förslag ska vara förenliga med unionsrätten. Av särskild betydelse i sammanhanget är Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2021/555 om kontroll av förvärv och innehav av vapen (vapendirektivet). I december 2024 antogs också EU-förordningen (EU) 2025/41 om import-, export- och transiteringsåtgärder för skjutvapen, väsentliga delar och ammunition m.m. och som framgår nedan har ytterligare förslag på området lagts fram av EU-kommissionen.

En förenklad reglering för vissa jägare som saknar svensk jägarexamen

För tillstånd till innehav av jaktvapen krävs att sökanden har avlagt prov som visar att han eller hon har grundläggande kännedom om jakt och viltvård och kan handha vapnet, s.k. jägarexamen. En jägarexamen består av ett teoretiskt prov och tre praktiska delprov och den som avlagt sådan examen anses ha behov av jaktvapen.

Kravet på jägarexamen för innehav av jaktvapen infördes den 1 januari 1985. När bestämmelser om jägarexamen infördes i jaktlagstiftningen, bedömde den dåvarande regeringen att de jägare som redan hade licens för jaktvapen inte skulle omfattas av kravet. Den som vid utgången av 1984 hade tillstånd att inneha skjutvapen för ändamålet jakt behövde alltså enligt övergångsbestämmelser till vapenlagen inte ha jägarexamen för att få tillstånd att inneha ett skjutvapen för jakt, förutsatt att han eller hon ansöker om ett nytt tillstånd att inneha skjutvapen inom ett år efter det att det tidigare tillståndet upphörde att gälla. I dag finns därför en grupp jägare som har vapenlicenser för jaktvapen men som saknar jägarexamen. Enligt gällande regelverk innebär det flera begränsningar i vapenhanteringen. Ett sådant exempel är att det för dessa personer endast bedöms vara möjligt att byta ut ett befintligt skjutvapen som innehas för ändamålet jakt, inte att förvärva ytterligare vapen för detta ändamål inom ramen för den s.k. vapengarderoben. Vidare måste det nya skjutvapnet avse samma typ av skjutvapen som det tidigare tillståndet.

Att den som önskar tillstånd för ett jaktvapen behöver avlägga ett kompetensprov främjar en god jaktkultur och ökar kunskaperna och intresset för viltvård och jaktteknik. Det är ett viktigt verktyg för att säkerställa att nya jägare har grundläggande kunskaper för jakt. De jägare som berörs har nu över 40 års erfarenhet av jakt och hantering av jaktvapen. Det kan därför ifrågasättas om befintliga begränsningar i regelverket för denna grupp är motiverade. Att regelverket av princip uppställer särskilda hinder för denna grupp framstår inte längre som ändamålsenligt. För dessa jägare bör det därför införas ytterligare lättnader i vapenregleringen.

Det bör även göras liknande överväganden när det gäller personer med utländsk jägarexamen som har fått svensk vapenlicens för ändamålet jakt. Också för denna grupp finns begränsningar i vapenregelverket. I beslutet att bevilja svensk vapenlicens ligger dock att Polismyndigheten har bedömt att den utländska jägarexamen är jämförbar med svensk jägarexamen. Det bör därför övervägas om också denna grupp ska jämföras med den som avlagt svensk jägarexamen.

Utredaren ska därför

- analysera och ta ställning till hur den som hade tillstånd att inneha skjutvapen för ändamålet jakt vid utgången av 1984 i

vapenregelverket kan jämföras med den som har avlagt jägarexamen och, oavsett ställningstagande i sak, lämna ett sådant förslag,

- analysera och ta ställning till om jägare med en utländsk jägarexamen, som har ansetts vara jämförbar med en svensk jägarexamen, bör jämföras med den som har avlagt svensk jägarexamen, och oavsett ställningstagande i sak, lämna ett sådant förslag, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

En förenkling av processen vid vapenbyte

Vapenlagstiftningen innehåller inte några särskilda bestämmelser om byte av skjutvapen. Det innebär att den som har ett skjutvapen och vill byta detta mot ett annat vapen måste ansöka om innehavstillstånd för det nya vapnet på samma sätt som för tillstånd att inneha ytterligare ett skjutvapen. Det innebär också att Polismyndigheten vid byte av ett vapen mot ett annat ska göra en fullständig prövning av om tillstånd ska ges, och bland annat pröva sökandens lämplighet och förmåga att hantera vapnet samt behovet av att inneha vapnet för ett legitimt ändamål. Även om Polismyndigheten i praktiken har tillämpat en förenklad prövning vid vissa vapenbyten, innebär det ofta att den som vill byta sitt vapen mot ett annat behöver vänta flera veckor på den processen. Prövningen tar också både tid och resurser i anspråk.

När en person redan innehar tillstånd för vapen av samma typ, ändamål och, i förekommande fall, klass, kan det ifrågasättas om det verkligen behövs en ny fullständig prövning varje gång ett vapen byts ut. Nyttan av att göra en ny behovsprövning vid ett byte mellan vapen av samma typ som personen redan har vapenlicens för är ett sådant exempel. Det finns därför skäl att se över hur processen kring vapenbyten kan förenklas, t.ex. genom att i vissa fall tillåta att skjutvapen byts ”över disk” hos en vapenhandlare. Det skulle kunna leda till förenklingar för både enskilda och myndigheter.

Olika tillvägagångssätt bör analyseras. Det skulle som exempel kunna vara fråga om att ersätta dagens tillståndsprocess vid vapenbyte med ett anmälningsförfarande. Det bör dock inte bli fråga om att tillstånds- och lämplighetsprövningar flyttas från Polismyndigheten till enskilda vapenhandlare. Internationella erfarenheter bör vid behov inhämtas, bland annat från våra nordiska grannländer. En utgångspunkt bör vara att den förenklade processen för bytet endast ska vara tillämplig om bytet sker mot ett annat i tillståndshänseende likvärdigt vapen. Eftersom det är fråga om att

se över bytesprocessen ligger det också i sakens natur att vapenhandlaren inte får lämna ut det nya vapnet utan att det gamla vapnet lämnas in. Om det i själva verket handlar om att någon ska anskaffa ytterligare vapen är det inte fråga om ett vapenbyte.

Utredaren ska därför

- analysera och, oavsett ställningstagande i sak, lämna förslag på hur processen vid vapenbyte kan förenklas för både enskilda och myndigheter samtidigt som en hög skyddsnivå i vapenregleringen upprätthålls,
- bedöma om det finns skäl att införa ett förenklat förfarande som tillåter att skjutvapen byts ”över disk” i vissa fall, och oavsett ställningstagande i sak, lämna förslag på ett sådant förfarande, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Det ingår inte i uppdraget att generellt se över tillståndsprocessen i den nya lagen.

Ett straffrättsligt uppdelat regelverk

Kriminellas användning av skjutvapen liksom det stora antalet skjutningar och dödligt skjutvapenvåld har under de senaste åren fått alltmer uppmärksamhet i samhällsdebatten. Detta har bland annat lett till ett flertal skärpningar av straffen för vapenbrott. Bakgrunden till de gjorda straffskärpningarna kan sammanfattningsvis beskrivas som en önskan från lagstiftaren att markera allvaret i och skärpa reaktionen vid brott som möjliggör skjutvapenvåld. Lagstiftaren har under samma period inte funnit anledning att se allvarigare på överträdelser som begås av legala vapeninnehavare, och utvecklingen med skjutvapenvåldet bedöms inte ha något egentligt samband med de senares vapeninnehav. Ändå har de skärpningar som gjorts i lagstiftningen hittills inte skiljt på sådana överträdelser som typiskt sett begås av legala vapeninnehavare och andra brott mot vapenlagen. I den nya vapenlagen har det därför gjorts en tydligare åtskillnad i straffbestämmelserna genom att det införs nya brottsbeteckningar. Exempelvis ersätts brottsbeteckningen brott mot vapenlagen med bland annat brottsbeteckningarna vapenmärkningsbrott, missbruk av rätt att inneha skjutvapen och olovlig befattningsmed ammunition. Dessutom ska ett vapenbrott som tidigare benämnts som ”ringa” i stället benämnas som ett ”mindre allvarligt” vapenbrott, samtidigt

som det förtydligas vilka omständigheter som ska beaktas vid bedömningen av vad som utgör ett sådant brott.

Regeringen anser att det finns goda skäl att sträva efter ytterligare åtskillnader mellan överträdelser av mindre allvarligt slag som typiskt sett begås av legala vapeninnehavare och andra allvarligare brott mot vapenlagen. Det skulle bland annat kunna övervägas om vissa brott i vapenlagen i stället borde regleras i någon annan författning, t.ex. i en egen vapenstrafflag. Det kan också övervägas ändringar i hur vissa mindre allvarliga överträdelser av vapenregleringen ska sanktioneras, t.ex. de överträdelser av mer bagatellartad karaktär som regleras i 19 kap. vapenförordningen (2026:409). Ett alternativ kan vara att i stället beakta sådana överträdelser vid bedömningen av om ett beviljat tillstånd ska återkallas eller om ett nytt tillstånd ska beviljas. Det kan också övervägas om straffsanktionerna i vissa delar bör ersättas med administrativa sanktioner, som vitesförelägganden eller sanktionsavgifter. Även ändringar i vapenlagens bestämmelse om särskild åtalsprövning kan övervägas. I analysen av hur ytterligare åtskillnader kan uppnås bör också övervägas om straffskalan för innehav av ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin bör skärpas i de fall sådant innehav sker i kriminell miljö, t.ex. genom införande av ett grovt brott.

Förutom att utredaren behöver analysera hur en sådan uppdelning förhåller sig till grundläggande krav på rättssäkerhet och allmänna straffrättsliga principer som likabehandling, proportionalitet och förutsebarhet, behöver även vapendirektivets krav på effektiva sanktioner mot den som innehar ett skjutvapen som omfattas av direktivet utan att ha rätt till det beaktas (jfr artikel 23 i vapendirektivet). Analysen behöver även förhålla sig till det direktiv om handel med skjutvapen som presenterades av EU-kommissionen den 26 februari 2026 (förslag till Europaparlamentets och Rådets direktiv om bekämpande av olaglig handel med skjutvapen och andra skjutvapenrelaterade brott och om ändring av Europaparlamentets och rådets direktiv [EU] 2024/1260). Direktivet syftar till att harmonisera straff och påföljder och förbättra det gränsöverskridande samarbetet på vapenområdet. Förslagen i direktivet syftar inte till att påverka eller förändra befintliga EU-regler om legalt innehav och användning av skjutvapen men fastställer minimiregler för definitionen av brott och straff som kan få viss påverkan på hur en uppdelning av vapenbrott kan utformas.

Utredaren ska därför

- analysera och, oavsett ställningstagande i sak, lämna förslag på en ytterligare uppdelning mellan vapenlagens straffrättsliga bestämmelser som rör legala vapenägares hantering av skjutvapen och ammunition m.m., och de straffrättsliga bestämmelserna som syftar till att komma till rätta med skjutningar, dödligt skjutvapenvåld och kriminellas användning av skjutvapen,
- i analysen särskilt ta ställning till om sanktionerna för överträdelser av vapenlagen är ändamålsenliga och proportionerliga i alla delar eller om de bör justeras, exempelvis genom att införa sanktionsavgifter eller vite för vissa överträdelser, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Märkning av vapen som utgör krigsmateriel

Enligt regeringen kan det finnas skäl att se över behovet av andra lättnader för den legala vapenhanteringen än sådana som särskilt träffar jägare och sportskyttar. En sådan fråga rör märkning av vapen som utgör krigsmateriel och som uppmärksammas i en hemställan från Säkerhets- och försvarsföretagen (Ju2026/00776). Bestämmelser om material som är utformat för militärt bruk och som utgör krigsmateriel finns i lagen (1992:1300) om krigsmateriel. När det gäller märkning av vapen och vapendelar vid bland annat införsel hänvisar den lagen till vapenlagens bestämmelser. Det innebär att den som för in vapen eller ammunition till Sverige från försvarsmakter eller företag i länder utanför EU ska se till att föremålen är märkta i enlighet med vapenlagens krav.

Svenska tillverkare och leverantörer av skjutvapen kan behöva använda sig av tillfälligt inlånade vapen från tredjeland för jämförelse eller prov i den egna verksamheten. Sådana inlån används exempelvis vid utveckling, övning, utbildning, integration med andra system, demonstration eller andra liknande åtgärder. Utvecklingen av dessa förmågor eller produkter kan ibland pågå under flera år med behov för företagen att under tiden disponera de inlånade vapnen. Vidare kan tillfälligt inlånade vapen behöva behållas efter leverans, för exempelvis justering, modifiering eller reparation. Den svenska lagstiftningens krav på märkning av inlånade vapen kan bland annat innebära att utländska aktörer avstår från att låna ut vapen till svenska aktörer. Konsekvensen av det riskerar att leda till att den svenska försvarsindustrins möjligheter att utveckla och modifiera vapen begränsas, vilket i sin tur

riskerar att inskränka vilken krigsmateriel och andra förmågor som kan levereras till bland annat det svenska försvaret.

Det bör därför övervägas om krigsmateriel kan undantas från märkningskraven när sådana föremål tillfälligt lånas in från tredjeland. Samtidigt som lättnader övervägs är det viktigt att vapen och ammunition som förs in till Sverige kan identifieras och spåras samt att det går att kontrollera att införseln skett lagligen. En ordning som medger undantag från märkningskraven, särskilt i de fall lånet sker under en längre tid, kan därför kräva att kontroll och tillsyn möjliggörs på något annat sätt.

Utredaren ska därför

- analysera och ta ställning till om vapen och ammunition som utgör krigsmateriel ska undantas från vapenlagens bestämmelser om märkning när sådana vapen och ammunition lånas in från tredjeland,
- om det finns sådana skäl föreslå hur en sådan ordning kan se ut med utgångspunkten att reglerna inte ska försvåra eller förhindra försörjningen av nödvändig krigsmateriel samtidigt som behovet av kontroll och tillsyn beaktas, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Skjutvapen som används av bevakningspersonal

I skyddslagen (2010:305) finns bestämmelser om skyddsobjekt som innebär förstärkt skydd för vissa byggnader, andra anläggningar, områden och andra objekt mot bland annat sabotage, terroristbrott och spioneri. Den som äger eller nyttjar ett skyddsobjekt ansvarar för att objektet bevakas. Endast polismän, militär personal eller annan särskild utsedd personal (skyddsvakter) får som huvudregel anlitas för sådan bevakning. För att utses till civil skyddsvakt krävs godkännande av länsstyrelsen som bland annat prövar personen i frågas laglydnad, medborgerliga pålitlighet samt lämplighet i övrigt för uppgiften som skyddsvakt.

Olika slags bevakningspersonal, däribland skyddsvakter, är ofta anställda av auktoriserade bevakningsföretag. Att företaget är auktoriserat innebär att det är godkänt av länsstyrelsen för att yrkesmässigt åta sig att för annans räkning bevaka bland annat fastigheter, personer eller viss egendom. Ett bevakningsföretag får enligt vapenlagen ges tillstånd att inneha skjutvapen om företagen har en föreståndare som har godkänts av Polismyndigheten

och om företaget med hänsyn till laglydnad och övriga omständigheter är lämpligt att inneha vapnet. Ett bevakningsföretag får i samband med bevakningsuppdrag som kräver beväpning också låna ut ett skjutvapen till företagets bevakningspersonal. För sådan utlåning krävs att personen som lånar vapnet har särskilt tillstånd att som lån inneha skjutvapen för sådant ändamål (bevakningslånetillstånd). Någon motsvarande möjlighet att beviljas tillstånd att inneha eller låna ut skjutvapen för bevakning finns inte för den som äger eller nyttjar ett skyddsobjekt.

Under de senaste åren har säkerhetsläget både globalt och i Sverige påtagligt försämrats. Att det finns förutsättningar att på ett ändamålsenligt sätt – t.ex. genom beväpnad personal – skydda de byggnader, andra anläggningar, områden eller objekt som beslutats som skyddsobjekt är därför av stor vikt. En fråga som väckts i sammanhanget är om det finns skäl att göra det möjligt också för den som äger eller nyttjar ett skyddsobjekt att för bevakning av skyddsobjektet beviljas tillstånd att inneha och till skyddsvakter låna ut skjutvapen. En sådan ordning skulle möjliggöra att skjutvapnet kan förvaras hos skyddsobjektet i stället för att, som i dag, transporteras till och från en annan tillståndshavare. Motsvarande säkerhetsskäl skulle kunna tala för att bevakningspersonal som är anställd av ett auktoriserat bevakningsföretag under vissa förutsättningar ska kunna förvara skjutvapnet på den plats där bevakningsuppdraget utförs även i andra fall. En utgångspunkt för uppdraget i denna del är att det även i fortsättningen, på motsvarande sätt som för auktoriserade bevakningsföretag, ska kunna säkerställas en hög skyddsnivå och att endast den som är lämplig beviljas tillstånd att inneha eller förvara skjutvapen.

Utredaren ska därför

- analysera och ta ställning till om den som äger eller nyttjar ett skyddsobjekt bör kunna beviljas tillstånd att inneha skjutvapen i syfte att låna ut detta till en skyddsvakt som bevakar objektet,
- om det finns sådana skäl föreslå hur en sådan ordning kan se ut med beaktande av de högt ställda krav på lämplighet och säkerhet som annars gäller när auktoriserade bevakningsföretag innehar och lånar ut skjutvapen,
- analysera och ta ställning till om möjligheterna till förvaring för skjutvapen som används av bevakningspersonal i ett auktoriserat

bevakningsföretag bör förändras i syfte att höja säkerheten och underlätta bevakningen, och

- lämna nödvändiga författningsförslag.

Närliggande frågor

I syfte att ytterligare förenkla och minska den administrativa bördan för legala vapeninnehavare, får utredaren också ta upp och lämna förslag i andra frågor än de som nämns i dessa direktiv, om frågorna har samband med uppdraget och uppdraget ändå kan redovisas i tid. Det kan exempelvis finnas anledning att bedöma om de förvaringskrav som införs i det nya vapenregelverket träffar rätt och är fullt ut ändamålsenliga i sitt syfte att förenkla för jägare och målskyttar. Det bör exempelvis övervägas om de krav som ställs på förvaring är ändamålsenliga och rimliga i de fall det finns flera jägare och skyttar i samma hushåll.

Konsekvensbeskrivningar

Utredaren ska redovisa en konsekvensbeskrivning för de förslag som lämnas i enlighet med kommittéförordningen (1998:1474) och förordningen (2024:183) om konsekvensutredningar. I detta ingår att bedöma och redovisa de ekonomiska konsekvenserna av förslagen för staten, kommuner, regioner, företag och andra enskilda. Om förslagen kan förväntas leda till kostnadsökningar för det allmänna, ska utredaren föreslå hur dessa ska finansieras. Därutöver ska utredaren särskilt analysera förslagets effekter för legala vapeninnehavare samt för brottsligheten och det brottsförebyggande arbetet. Utredaren ska även redovisa förslagets konsekvenser för den personliga integriteten. Utredaren ska också särskilt redovisa hur förslagen förhåller sig till relevanta EU-rättsakter.

Kontakter och redovisning av uppdraget

Utredaren ska under arbetet i behövlig utsträckning samråda med och hämta in synpunkter från Försvarets materielverk, Försvarsmakten, Inspektionen för strategiska produkter, länsstyrelserna, Naturvårdsverket, Polismyndigheten och Tullverket. Vid behov ska utredaren också hämta in synpunkter och upplysningar från andra myndigheter som kan vara berörda av aktuella frågor. Möten ska i den utsträckning som utredaren bedömer lämpligt hållas med följande organisationer: Bevakningsbranschens yrkes- och arbetsmiljönämnd, Jägarnas Riksförbund, Svenska Jägarförbundet, Svenska Dynamiska Sportskytteförbundet, Svenska Pistolskytteförbundet,

Svenska Skidskytteförbundet, Svenska Skyttesportförbundet, Svenska Vapensamlarföreningen, Sveriges Vapenhandlareförening och Säkerhets- och försvarsföretagen. Utredaren ska också hålla sig informerad om och ta hänsyn till relevant arbete som pågår inom Regeringskansliet och kommittéväsendet samt inom ramen för EU och Sveriges internationella åtaganden.

Uppdraget om en förenklad reglering för vissa jägare som saknar svensk jägarexamen ska redovisas senast den 8 februari 2027. Uppdraget i övrigt ska redovisas senast den 7 mars 2028.

(Justitiedepartementet)